

พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี

Luminous Landscape Painting in Pointillistic Style

วาสนา ขริมสันเทียะ¹

Received: November, 2015; Accepted: March, 2016

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสร้างสรรค์ใช้เครื่องมือประกอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ โดยเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Applied Delphi Technique) แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์พัฒนาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ภาพถ่ายจากผลงานจิตรกรรมของชอร์จ เซอร์รา (Georges Seurat) จำนวน 8 ภาพ ในประเด็นวิจิตรการผสานจุดสี 2) ศึกษาลักษณะค่าต่างแสงจากภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสง จำนวน 7 ภาพ ในประเด็นตำแหน่งของแสง ปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่าง และ 3) สังเคราะห์ความรู้ (จากข้อ 1 - 2) สู่การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี ด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบ กลุ่มตัวอย่างคือ ผลงานจิตรกรรมของชอร์จ เซอร์รา จำนวน 8 ภาพ และภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสง จำนวน 7 ภาพ กำหนดวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ภาพจิตรกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 4 ภาพ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะโดยใช้เทคนิคเดลฟายประยุกต์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาจากภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมของชอร์จ เซอร์รา จำนวน 8 ภาพ ประเด็นวิจิตรพบว่า ใช้วิจิตรดวงริขนาดเล็กมากที่สุด รองลงมาเป็นวิจิตรดวงริขนาดใหญ่ วิจิตรกลมขนาดใหญ่ กับวิจิตรกลมขนาดเล็กใช้ในระดัปานกลางใกล้เคียงกัน ส่วนวิธีแต้มขีดมีปริมาณการใช้น้อยที่สุด ประเด็นการผสานจุดสีพบว่า ใช้วิธีผสานจุดสีเหมือนกันมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้วิธีผสานจุดสีแบบซ้อนกัน ในระดัปานกลาง และผสานแบบจุดสีติดกันใช้น้อยที่สุด

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
E-mail : krumkorat@hotmail.co.th

2. การศึกษาลักษณะค่าต่างแสงจากภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสงจำนวน 7 ภาพ ประเด็นตำแหน่งของแสงพบว่า แสงส่องจากมุมขวาของภาพมากที่สุด สำหรับปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่างพบว่า ปริมาณพื้นที่มืดสลัวมีมากที่สุด และปริมาณพื้นที่สว่างจ้ามืดน้อยที่สุด

3. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสีด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบมีการใช้วิธีจุดวงรีขนาดเล็กมากที่สุด รองลงมาใช้วิธีจุดวงรีขนาดใหญ่ วิธีจุดกลมขนาดใหญ่กับวิธีจุดกลมขนาดเล็กใช้ในระดับปานกลางใกล้เคียงกัน และใช้วิธีแต้มขีดน้อยที่สุด การผสมผสานจุดสี วิธีผสมกลมกลืนใช้มากที่สุด วิธีผสมซ้อนกันใช้ในระดับปานกลางและวิธีผสมจุดสีที่ใช้้น้อยที่สุดคือแบบจุดสีติดกัน การจัดตำแหน่งของแสงให้ส่องจากมุมขวาของภาพใช้มากที่สุด ปริมาณพื้นที่มืดสลัวมีมากที่สุด และปริมาณพื้นที่สว่างจ้ามืดน้อยที่สุด

คำสำคัญ : พลังของแสง; ภาพทิวทัศน์; แบบผสมผสานจุดสี

Abstract

The creative method was used in this research. Structured interviews were used to collect data. It was conducted by Applied Delphi Technique and analyzed creatively to develop painting products. The purposes of this research were 1) to study the 8 paintings of Georges Seurat in terms of pointillism 2) to study the chiaroscuro of 7 treeslandscape silhouette photos in terms of luminaries and areas of darkness and brightness 3) to create the painting entitled "Luminous Landscape Painting in Pointillistic style in acrylic on canvas". The sample included eight paintings of Georges Seurat and 7 treeslandscape silhouette photos. Data was collected using grid table, structured observation checklist, structured interview, including 4 paintings in the 1st time and 2nd time created by researcher. Delphi technique was applied to collected data from artistic specialist. Data was analyzed in percentage.

The findings revealed as follows.

1. The small points of ellipse were mostly adopted for the 8 paintings of Georges Seurat followed by the bigger ones. The bigger ones and the smaller ones of circle points were nearly found in average while stippling was rarely used. Pointillist painting with colour fringing was mostly found while the overlapping was averagely found and adjacent style was rarely used.

2. The study of chiaroscuro of 7 trees silhouette photos in terms of luminaries revealed that the luminaries mostly started from the upper right corner of the painting. As for areas of darkness and brightness, the dark and dim areas was mostly shown whereas the brighter areas was rarely adopted.

3. The creation of painting entitled “Luminous Landscape Painting in Pointillistic Style” in acrylic on canvas, revealed that the small points of ellipse were mostly used followed by the bigger ones. The bigger ones and the smaller ones of circle points were used in average while stippling was rarely used. Pointillist painting with colour fringing was mostly used the overlapping, was averagely adopted adjacent style, was rarely used in some areas. The luminaries mostly started from the upper right corner of the painting. The dark and dim areas were more adopted than brighter areas.

Keywords: Luminous; Landscape Painting; Pointillistic

บทนำ

พลังแห่งแสงเป็นอนุภาคที่ถูกส่งออกมาจากต้นกำเนิดของแสง แสงสามารถผ่านทะลุวัตถุโปร่งใสและสะท้อนจากผิวของวัตถุทึบแสงได้ เมื่ออนุภาคเหล่านี้ผ่านเข้าสู่ตาจะทำให้เกิดการมองเห็น ซึ่งเป็นที่มาของการเกิดประสบการณ์ “ความงาม” หรือที่เราเรียกอีกคำหนึ่งว่า “ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ”

แสงและเงาที่ปรากฏตามธรรมชาติ (Local Values) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ค่าต่างแสง เป็นประสบการณ์ความงามที่น่าประทับใจของธรรมชาติที่มีความร่มรื่น ทิศทางของแสงเงาตกกระทบการสะท้อนแสงของวัตถุบนระนาบผิวที่แตกต่างกัน สร้างแรงบันดาลใจได้อย่างไม่รู้จบ สอดคล้องสะท้อนถึงวิถีสังขารของชีวิตที่มนุษย์เราจะมองเห็นภาพต่าง ๆ ได้

ทัศนียภาพเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา การปล่อยให้อารมณ์ความรู้สึกแสดงตัวออกมาภายนอก เราจะแสดงอารมณ์ออกมาด้วยการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้ความกดดันภายในลดน้อยลง แต่การแสดงออกทางศิลปะหรือการแสดงออกของอารมณ์สุนทรียภาพ ส่วนมากจะต้องมีสื่อที่ตอบโต้กับตัวศิลปิน และเป็นสื่อที่ศิลปินสามารถโน้มน้าวไปได้ตามเจตนา การแสดงออกต้องมีจุดหมาย มีแนวความคิดที่ค่อนข้างแน่นอนเป็นฐานหรือโครงสร้างไว้ก่อน (ชลูด, 2554)

ผู้วิจัยได้ศึกษาค่าต่างแสง (Chiaroscuro) ในงานจิตรกรรมจึงได้ทำการวิจัยขึ้น เพื่อแสดงถึงความเป็นจริงแห่งชีวิต ที่สังคมมนุษย์ยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ และเพื่อให้พลังแห่งอารมณ์นั้นไปกระตุ้นจิตใจและสำนึกของผู้ชมผลงาน จรรโลงใจ เห็นคุณค่าความงามของธรรมชาติด้วยพลังแห่งภาษาของทัศนศิลป์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ภาพถ่ายจากผลงานจิตรกรรมของซอร์ซ เซอรา (Georges Seurat) ประเด็นวิจิตรการผสานจุดสี
2. เพื่อศึกษาลักษณะค่าต่างแสงจากภาพถ่ายทัศนียภาพทัศนียภาพแบบย้อนแสง ประเด็นตำแหน่งของแสงปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่าง

3. สังเคราะห์ความรู้ (จากข้อ 1 - 2) สู่การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง พลังของแสง ในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี ด้วยสื่อะคริลิกบนผ้าใบ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการผสานจุดสีภาพทิวทัศน์ผลงานจิตรกรรม โดยสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมของชอร์ช เซอรา จำนวน 18 ภาพ และภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสง จำนวน 10 ภาพ รวมเป็น 28 ภาพ คัดเลือกและรับรองโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมของชอร์ช เซอรา จำนวน 8 ภาพ ภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสงจำนวน 7 ภาพ โดยกำหนดวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling Random) จากผลงานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นผลงานที่สร้างขึ้น ค.ศ. 1882 - 1886
2. เป็นผลงานที่มีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับภาพทิวทัศน์ที่มีต้นไม้
3. เป็นภาพวาดด้วยเทคนิคการผสานจุดสี
4. เป็นภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสง
5. เป็นผลงานที่มีตำแหน่งของแสงชัดเจน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิถีจุดและการผสานจุดสีตำแหน่งของแสง ปริมาณพื้นที่ความมืด และความสว่าง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี สร้างด้วยสื่อะคริลิกบนผ้าใบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐ ล้ำเลิศ (ณัฐ, 2555) ได้ศึกษาเรื่อง จิตรกรรมค่าต่างแสงแบบเหนือจริงเนื้อหาวัตถุในพิธีกรรมพุทธศาสนาพบว่า ค่าต่างแสงในงานจิตรกรรมกับความรู้สึกสงบ ควรเป็นแสงที่นุ่มนวลไม่จัดเกินไป เช่น แสงที่มาจากเทียน เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกสงบ และมีศรัทธาในพุทธศาสนา อันเป็นสัญลักษณ์ในเรื่องของความดีงาม ปัญญา ความเหนือจริงสามารถสร้างขึ้นได้ โดยการจัดวางวัตถุในพิธีกรรมพุทธศาสนาให้อยู่ท่ามกลางบรรยากาศและเรื่องราวที่จินตนาการขึ้นมา เช่น ใหวางอยู่บนน้ำหรือสร้างภาพลวงตาเปลี่ยนขนาดของรูปทรง วัตถุที่มีขนาดเล็กให้ใหญ่ขึ้น และวัตถุที่มีขนาดใหญ่ให้เล็กลง การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยเนื้อหาวัตถุในพิธีกรรมพุทธศาสนาด้วยกลวิธีสีน้ำมันบนผ้าใบ ใช้วิธีรองพื้นด้วยสีน้ำมันและระบายสีจากแก่ไปอ่อน และใช้วิธีระบายสีเรียบโดยไม่ให้เกิดรอยฝีแปรง เพื่อให้เกิดความนุ่มนวลการใช้เส้นตรงและเส้นโค้งเป็นโครงสร้างหลักเพื่อให้เกิดความสงบ

จักรกฤษณ์ การเกิด (จักรกฤษณ์, 2550) การทำวิจัยเรื่อง พลังแห่งธรรมชาติของป่า วัน เวลา เดือน ปีที่ผ่านมา ชีวิตส่วนใหญ่ของข้าพเจ้าอยู่กับการเดินทางที่ทำให้ได้พบเจอกับเรื่องราวของธรรมชาติทำให้ข้าพเจ้าเกิดความประทับใจที่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะขึ้นมา โดยผ่าน

การพรรณนาเรื่องราวของป่าไม้ในลักษณะเหมือนจริงกับทัศนธาตุทั้ง เส้น สี น้ำหนักและฝีแปรง จนเกิดเป็นผลงานจิตรกรรมที่ให้เห็นถึงชีวิต ความงาม คุณค่า ความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ศุภพงศ์ ยืนยง (ศุภพงศ์, 2550) ได้ศึกษาจิตรกรรมภาพทิวทัศน์ตามแนวลัทธิเอกซ์เพรสชันนิสม์ : การศึกษาวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมภาพทิวทัศน์ตามแนวลัทธิเอกซ์เพรสชันนิสม์ของศิลปิน คาร์ค สมิคต์ ร็อดลอฟ อีริค เฮคเกิล เอมีล โนเดอ วาสลิลี แคนดินสกี และออสการ์ โกกอสกา ในประเด็นรูปแบบเนื้อหา บริเวณว่างมิติและกลวิธีการสร้างสรรค์ จำนวน 20 ภาพ จากนั้นนำผลการศึกษาไปพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพทิวทัศน์ในรูปแบบของผู้วิจัย ผลของการศึกษาวิเคราะห์พบว่า รูปแบบและเนื้อหาทั้ง 20 ภาพ เป็นการถ่ายทอดรูปแบบภาพทิวทัศน์ตามธรรมชาติด้วยการลดตัดทอนรายละเอียดให้เหลือลักษณะเด่นที่ต้องการบางส่วนให้ความสำคัญ พลังอารมณ์ภายในอย่างรุนแรง บรรยากาศ ระบาย และสีที่แทนค่ารูปทรงที่ปรากฏอย่างตรงไปตรงมา ส่วนในด้านเนื้อหานั้นพบว่าเรื่องราวทั้งหมดนั้นเกี่ยวกับธรรมชาติและมนุษย์สร้าง เช่น ภาพทะเล ภาพทิวทัศน์บก และภาพสิ่งก่อสร้างที่ถ่ายทอดลักษณะเด่น ๆ ให้เห็นเป็นงานสร้างสรรค์ด้วยอารมณ์และเวลาเกี่ยวกับด้านบริเวณว่างและมิติ พบว่าภาพมีความสัมพันธ์กันระหว่างรูปกับพื้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาและให้ความสำคัญเกี่ยวกับบริเวณว่าง ระบายรองรับในภาพที่แทนค่าด้วยสี การบังซ้อนทับกันโดยใช้น้ำหนักอ่อนแก่ของสีระบาย กลวิธีในการสร้างสรรค์จิตรกรรมในด้านการใช้สี พบว่าเป็นการแสดงออกด้วยสีการกำหนดขึ้นจากศิลปิน การใช้สีสดใสเข้มข้นและตัดกันเพื่อแสดงออกทางอารมณ์ภายในอย่างรุนแรง ไม่ใช้สีเหมือนจริงในธรรมชาติ ในด้านการระบายสีพบว่าใช้กลวิธีหลายกลวิธี แต่ที่ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งและมีความสัมพันธ์กับแนวคิดทั้งการระบายกลมกลืน การระบายสีเสร็จทันที การแสดงรอยแปรง การระบายสีทับซ้อนด้วยพู่กันหรือเกรียงและกลวิธีที่แสดงลักษณะผิวพื้นการผสมผสานหลายวิธีร่วมกัน

เพ็ญแข เพ็งยา (เพ็ญแข, 2546) การทำวิจัยเรื่อง ปรากฏการณ์ของแสงและเงา ปรากฏการณ์ของแสงก่อให้เกิดเงาและการรับรู้ภาพความงามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทุกวินาทีของชีวิต ก่อให้เกิดความแปรเปลี่ยนของสภาวะจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก จินตนาการ สิ่งต่าง ๆ ที่เรามองเห็น รู้สึก รับรู้ว่าสวยงาม เป็นสิ่งนั้นสิ่งนั้นนั้น แท้จริงเป็นเพียงปรากฏการณ์ของแสงและเงาที่ปรากฏขึ้นและดำรงอยู่ชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น มิได้มีสิ่งอันใดปรากฏขึ้นและดำรงอยู่อย่างถาวรเลย

เอกสารประกอบชุดนี้ ได้รวบรวมเนื้อหาและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน รวมไปถึงข้อมูลต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภายใต้แนวความคิดว่าด้วยการดำรงสถาพรของสรรพสิ่ง เนื่องด้วยสิ่งทั้งปวงที่มองเห็นล้วนเป็นปรากฏการณ์ของแสงและเงาที่ปรากฏอยู่เพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น แล้วก็ดับสูญไปมิอาจสัมผัส จับต้องยึดเหนี่ยวเอามาเป็นของเราได้ เนื่องจากทั้งปวงล้วนเป็นปรากฏการณ์ของแสงและเงาเท่านั้น โดยนำแนวความคิดดังกล่าวมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ โดยใช้สื่อคือแสงและวัตถุบางชนิดเป็นส่วนประกอบในการสร้างงาน ผลงานศิลปะในชุดนี้เป็นศิลปะประเภทสื่อประสม มีการใช้แสงและมีการจัดเงาประกอบเข้าไปอยู่รวมกันภายในพื้นที่เฉพาะ คือเป็นห้องที่ว่างเปล่าแต่ข้าพเจ้าเข้าไปกระทำและจัดการกับพื้นที่อันว่างเปล่าภายในห้องที่ติดตั้งผลงานเหล่านั้นด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะของข้าพเจ้าโดยเทคนิควิธีการเฉพาะตนตามแนวคิดดังกล่าวเบื้องต้น

โดยสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาเป็นอย่างดีในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์ผ่านตัวบท และนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ที่นำมาให้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยการสื่อสารผ่านรูปแบบของงานหรือเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน

กับงานวิจัยชิ้นนี้ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือการศึกษาเทคนิควิธีการ นอกจากนี้ตัวอย่างงานวิจัยเหล่านี้ ยังสามารถแสดงให้เห็นว่าม้งงานวิจัยมากมายที่เน้นศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือเรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรม ซึ่งเป็นแนวทางอย่างดีให้แก่ผู้วิจัยได้อีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือประกอบด้วย

1. ผลงานจิตรกรรม พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี ด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบ จำนวน 4 ภาพ

2. แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) เป็นรายบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นคำถามแบบมีโครงสร้างใช้ร่วมกับการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Applied Delphi Technique)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 1

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผลงานจิตรกรรม อิมเพรสชันนิสม์ใหม่ ลัทธิผสานจุดสี (Pointillism) ในประเด็นวิจิตร การผสานจุดสี ที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์ขึ้นจากการวิเคราะห์ภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมของศิลปินชอร์จ เซอร์รา (Georges Seurat) และภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสงรวมจำนวน 15 ภาพ มีกระบวนการสร้างดังนี้

1. คัดเลือกภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมของศิลปินชอร์จ เซอร์รา (Georges Seurat) และภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสง ได้จำนวน 15 ภาพ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้รับรอง

2. ศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลจากผลงาน 15 ภาพ ในประเด็นเกี่ยวกับวิจิตร การผสานจุดสี ตำแหน่งของแสง ปริมาณพื้นที่ความมืด และความสว่าง

3. กำหนดแนวคิดและเนื้อหาผลงาน

4. ถ่ายทอดความคิดเป็นงานสเกต (Sketched Layout)

5. สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี ด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบขนาด 80 x 90 เซนติเมตร

6. นำเสนอผลงานที่สร้างสรรค์ เพื่อความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือขึ้นที่ 1

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ครั้งที่ 1 จำนวน 4 ภาพ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (อาจารย์สมชาย วัชรสมบัติ อาจารย์ไมตรี หอมทอง ศิลปินอิสระ และอาจารย์นิโรจน์ จรุงจิตวิวัฒน์ อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง)

2. แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) เป็นรายบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นคำถามแบบมีโครงสร้างใช้ร่วมกับการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Applied Delphi Technique)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 2

1. ศึกษาแนวคิด เนื้อหา รูปแบบ และวิธีการสร้างงาน ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานศิลปะลัทธิผสานจุดสี (Pointillism)
2. กำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์และขอบเขตของเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
3. สร้างแบบสัมภาษณ์และขอบเขตของเนื้อหา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และนำกลับมาแก้ไข

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือขึ้นที่ 2

1. แบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับงานจิตรกรรมลัทธิผสานจุดสี (Pointillism) ในประเด็นวิธีจุด การผสมผสานจุดสีลักษณะคำถามเป็นลักษณะเชิงลึก (In-Depth Interview) ตรวจสอบโดยคุณยพินิจของผู้เชี่ยวชาญรองศาสตราจารย์พีระพงษ์ กุลพิศาล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัช ตราชู ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยหาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย
2. แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 และ 3 มีเนื้อหาเดียวกันทุกประการ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทบทวนคำถามเดิมของตัวเองอีกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผู้วิจัยนำเครื่องมือในการวิจัย คือ ผลงานจิตรกรรมพลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสีเข้ากระบวนการ เทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Applied Delphi Technique) ใช้แบบสัมภาษณ์และผลงาน จำนวน 4 ภาพ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คืออาจารย์สมชาย วัชรสมบัติ ศิลปินอิสระ อาจารย์ไมตรี หอมทอง ศิลปินอิสระ และอาจารย์นิโรจน์ จรุงจิตวิวัฒน์ โดยมีขั้นตอนคือ แนะนำตัวผู้วิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจเพื่อนำเสนอเรื่องราวและวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นเก็บข้อมูลตามเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตอบคำถามตามแบบสัมภาษณ์ให้คำแนะนำที่จะขึ้น ด้วยการสัมภาษณ์ในคำถามเดียวกัน ซึ่งมีประเด็นคำถามดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลงานในภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัย (แสดงพลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี) หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ 2 ลักษณะวิธีจุดในภาพจิตรกรรมภาพนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ 3 วิถีผสานจุดสีในงานจิตรกรรม ภาพนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ 4 การจัดตำแหน่งของแสงแบบย้อนแสงในจิตรกรรมภาพนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ 5 การจัดปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่างในจิตรกรรมภาพนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นอื่น ๆ เกี่ยวกับผลงานในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษาโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Applied Delphi Technique) นำมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลัทธิพิกซัล (Pointillism) ภาพพลังของแสง ในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบพิกซัล ด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบ จำนวน 4 ภาพ เพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ประเมินคุณภาพต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบพิกซัล” มีกลุ่มตัวอย่าง เป็นภาพถ่ายผลงานภาพจิตรกรรมของศิลปินชอร์จ เซอร์รา เป็นชาวฝรั่งเศส เรียนจบจากสถาบันวิจิตรศิลป์ ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งศิลปินผู้นี้เน้นการสร้างสรรคศิลป์ ที่มีลักษณะเป็นภาพลายเส้นขาวดำ ชอร์จ เซอร์รา ได้รวมกลุ่มศิลปินก่อตั้ง สมาคมศิลปินอิสระแห่งปารีส และได้เสนอแนวคิดวิธีการเขียนภาพแบบพิกซัล ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นผลงานจิตรกรรม จำนวน 4 ภาพ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบด้วยเทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Applied Delphi Technique) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ จำนวน 4 ภาพ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาวิเคราะห์ภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมของศิลปินชอร์จ เซอร์รา (Georges Seurat) จำนวน 8 รูป พบว่า

(1)

(2)

- รูปที่ 1 (1) Sunday Afternoon on the Island of La Grande Jatte, 1884 - 1886 (2) Gray weather, Grande Jatte, 1888 (3) The Seine and la Grande Jatte - Springtime, 1888 (4) Gray weather, Grande Jatte, 1884 - 1886 (5) Ville d'Avray, Die weißen Häuser, 1882 (6) La Charette attelée, 1883 (7) Study for la Grande Jatte, 1884-85 (8) Rue Saint Vincent à Montmartre, 1884

(3)

(4)

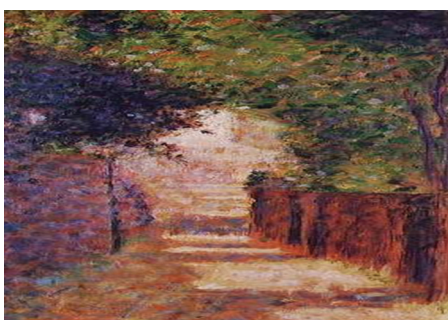
(5)

(6)

(7)

(8)

รูปที่ 1 (1) Sunday Afternoon on the Island of La Grande Jatte, 1884 - 1886 (2) Gray weather, Grande Jatte, 1888 (3) The Seine and la Grande Jatte - Springtime, 1888 (4) Gray weather, Grande Jatte, 1884 - 1886 (5) Ville d'Avray, Die weißen Häuser, 1882 (6) La Charette attelée, 1883 (7) Study for la Grande Jatte, 1884-85 (8) Rue Saint Vincent à Montmartre, 1884 (ต่อ)

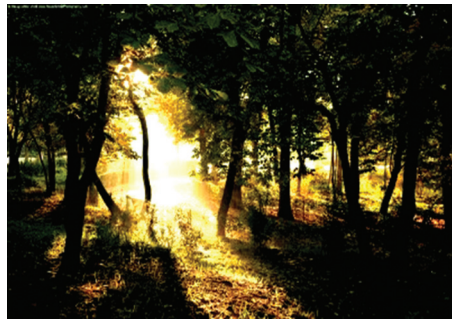
1.1 วิธีจุดพบว่าใช้วิธีจุดวงรีขนาดเล็กมากที่สุด รองลงมาเป็นใช้วิธีจุดวงรีขนาดใหญ่ พบการใช้วิธีจุดกลมขนาดใหญ่กับวิธีจุดกลมขนาดเล็ก มีอัตราใกล้เคียงกัน จุดวงรีขนาดใหญ่สุดแทรกด้วยจุดวงรีขนาดเล็ก ลงในพื้นที่บริเวณระยะใกล้ของภาพ ระยะกลางกับระยะไกลจะใช้จุดวงรีขนาดเล็ก

และจุดกลมขนาดเล็ก ส่วนวิธีแต้มขีดมีปริมาณการใช้ที่น้อยที่สุดวิธีพบในผลงานจิตรกรรมรูปที่ 8 ซึ่งสังเกตได้ว่าเป็นผลงานที่พบวิธีแต้มขีดมากกว่าภาพอื่นลักษณะจะคล้ายการปาดสี

1.2 การผสมผสานจุดสีพบว่าการผสมผสานแบบจุดสีเหลื่อมกันมากที่สุด รองลงมาเป็นการผสมผสานแบบจุดสีซ้อนกันและการผสมผสานจุดสีที่ใช้ที่น้อยที่สุดคือการผสมผสานแบบจุดสีติดกัน ใช้วิธีผสมผสานจุดสีเหลื่อมกัน และผสมผสานจุดสีซ้อนกันอยู่ตามบริเวณที่เป็นสนามหญ้า พุ่มไม้ ค่ายสีเขียว สีเหลือง สีส้ม สีนํ้าตาล สีม่วง น้ำเงิน สีแดง ผสมผสานจุดสีติดกันจะมีตามบริเวณที่แสดงถึงกิ่งไม้ใบไม้พุ่มบาง ๆ การศึกษาวิเคราะห์ผลงานลักษณะค่าต่างแสงจากภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสงจำนวน 7 รูป

(1)

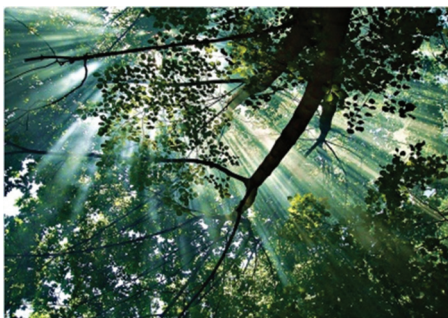
(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

รูปที่ 2 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) ลักษณะค่าต่างแสงจากภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสง

(7)

รูปที่ 2 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) ลักษณะค่าต่างแสงจากภาพถ่ายทิวทัศน์ต้นไม้แบบย้อนแสง (ต่อ)

1.3 ตำแหน่งของแสงพบว่า มีตำแหน่งของแสงส่องจากด้านบนขวาของภาพมากที่สุด ได้แก่ รูปที่ 2 (1) (4) และ (7) รูปที่ 2 (3) (6) มีตำแหน่งของแสงอยู่ด้านบนซ้ายของภาพ พบรูปที่ 2 (2) มีตำแหน่งของแสงอยู่ด้านข้างซ้ายของภาพ พบรูปที่ 2 (5) มีตำแหน่งของแสงอยู่กึ่งกลางภาพด้านบน

1.4 ปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่างพบว่า มีปริมาณพื้นที่มืดสลับมากที่สุด มีปริมาณพื้นที่สว่างจ้าน้อยที่สุด

2. การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เรื่อง พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสานจุดสี ด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 วิถีจุดการสอดแทรกน้ำหนักของรูปร่าง รูปทรงกับการจุดสีให้มากขึ้นทำให้ภาพเกิดพลัง ต้องควบคุมการผสานจุดสีแทรกสีซ้อนทับให้ครบตามองค์ประกอบ ใช้วิธีจุดวงรีขนาดใหญ่จุดลงในบริเวณที่แสดงเนื้อหาระยะไกลและสอดแทรกด้วยวิธีจุดวงรีขนาดเล็ก ใช้วิธีจุดวงกลมขนาดเล็กและวิธีจุดวงรีขนาดเล็กลงบริเวณที่แสดงเนื้อหาระยะใกล้

2.2 การผสานจุดสีสร้างวิถีจุดผสานให้เป็นขั้นตอนการรองรับพื้นที่ก่อน การผสานแบบจุดสีซ้อนกัน และการผสานแบบจุดสีเหลื่อมกัน เพิ่มน้ำหนักผสานจุดสีด้วยคู่สีตรงข้ามนำสีน้ำเงิน สีเขียว สีส้ม สีเหลือง สีน้ำตาล สีม่วง จุดลงตามบริเวณต่าง ๆ

2.3 ตำแหน่งของแสงแสดงการส่องย้อนแสง ในผลงานชิ้นที่ 1 จัดตำแหน่งของแสงไว้ด้านซ้ายของภาพ ผลงานชิ้นที่ 2 จัดตำแหน่งแสงไว้ด้านบนขวา ผลงานชิ้นที่ 3 จัดตำแหน่งแสงไว้ตรงกลางด้านบน ผลงานชิ้นที่ 4 จัดตำแหน่งของแสงไว้กลางภาพ มีลักษณะแสงแผ่กระจายออก

2.4 ปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่าง นำหลักการของแสงเงา การตกกระทบมาใช้เพื่อให้เกิดพลังของแสง ซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปทรงของภาพเพิ่มเม็ดสีในที่มีมืดที่สว่างจัดวางปริมาณความมืดและความสว่างให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้มีการผสมกันอย่างกลมกลืน โดยคำนึงถึงขนาดของวัตถุที่อยู่ใกล้ตัวเรากับวัตถุที่อยู่ไกลออกไป เน้นความมืดและความสว่าง เพื่อให้ผลงานมีเอกภาพและน่าสนใจมากขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมของชอร์ช เซอร์รา จำนวน 8 รูป จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย วิจัยพบว่า ใช้วิธีจุดวงรีขนาดเล็กมากที่สุด มีปริมาณมากเกินครึ่งของพื้นที่ภาพทั้งหมด สอดแทรกอยู่ทั่วไป รองลงมาใช้วิธีจุดวงกลมขนาดเล็กปรากฏอยู่ทั่วไปไม่มีสอดแทรกวิธีจุดวงกลมขนาดเล็กทับซ้อนอยู่กับวิธีจุดวงรีขนาดใหญ่ วิธีจุดที่ใช้้น้อยที่สุดคือ วิธีจุดวงรีขนาดใหญ่ ไม่พบวิธีแต้มขีด วิธีผสานจุดสีพบว่า มีการผสานแบบจุดสีซ้อนกันมีอยู่ทั่วไปและผสานแบบจุดสีเหลื่อมกันมีมากที่สุด การถ่ายทอดความคิดเป็นงานสเกต (Sketched Layout) รูปที่ 3 (1)-(4) ผู้วิจัยได้ศึกษาสังเกตรูปร่างของต้นไม้จากธรรมชาติและภาพถ่ายทิวทัศน์ จึงได้นำมาจินตนาการสร้างสรรค์จัดองค์ประกอบภาพ ให้เป็นภาพทิวทัศน์ต้นไม้ก่อนที่จะนำไปสร้างสรรค์ผลงาน

(1)

(2)

(3)

(4)

รูปที่ 3 (1) (2) (3) (4) การถ่ายทอดความคิดเป็นงานสเกตให้เป็นภาพทิวทัศน์ต้นไม้

สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ผลงานตามลักษณะงานของอาจารย์ประเทือง เอมเจริญ ศิลปิน ซึ่งเป็นการถ่ายทอด แสง และสี ทัศนธาตุในธรรมชาติ งานที่สร้างชื่อเสียงคือ งานในชุดที่ถ่ายทอดสีต่างๆ จากแสงอาทิตย์ แสงสีที่เกิดขึ้นจากการฟุ้งมองแสงจากดวงอาทิตย์อนุภาคของสี การจัดองค์ประกอบของ รูปว่าง รูปทรงเพื่อดึงดูดความสนใจ มาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามต้องการ เทคนิคการเขียนภาพ Land Scape ของอาจารย์คือ การอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อให้มีมุมมองแบบ Panorama ซึ่งผู้วิจัยใช้หลักการขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะการใช้ต้นแบบจากธรรมชาติถ่ายทอดสีต่าง ๆ จากแสงอาทิตย์ แสงสีที่ทำให้เกิดมิติจากการมองเห็น อนุภาคของสี แสงเงา โดยวิธีผสานจุดสี

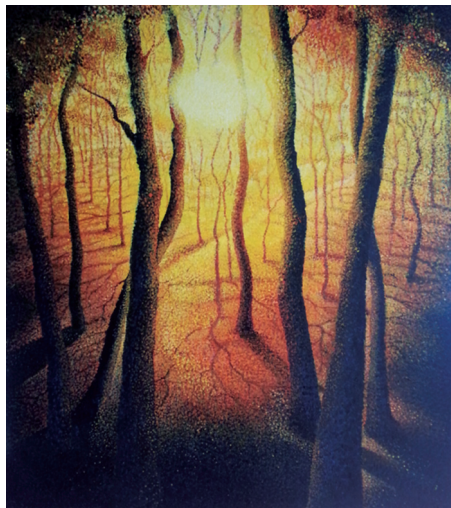
รูปที่ 4 “แสงแห่งชีวิตหมายเลข 3” สีอะคริลิกบนผ้าใบ 80 x 90 เซนติเมตร

ผลงานการสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบเทคนิคด้วยการนำเอาวิธีจุด ผสานแบบจุดสีติดกัน ผสานแบบจุดสีซ้อนกันและผสานแบบจุดสีเหลื่อมกัน ปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่าง จัดภาพให้เกิดความมืดด้วยการจุดการสร้างค่าน้ำหนักแสงเงาให้เกิดความสว่างใช้สีสดใสแสดงถึงแสงเจิดจ้าตำแหน่งของแสงแสดงไว้ทางด้านบนระหว่างกลาง

รูปที่ 5 “แสงแห่งชีวิตหมายเลข 4” สีอะคริลิกบนผ้าใบ 80 x 90 เซ็นติเมตร

ผลงานการสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบ เทคนิคด้วยการนำเอาวิธีจุด ผสานแบบจุดสีซ้อนกัน และผสานแบบจุดสีเหลื่อมกันมาใช้ ปริมาณพื้นที่ความมืดและความสว่าง จัดภาพให้เกิดความมืดด้วยการจุด โดยการสร้างค่าน้ำหนักแสงเงาให้เกิดความสว่างสดใส ใช้ผสมสีตรงข้ามจุดลง แสดงถึงแสงมีพลัง แบบซ่อนเร้น ตำแหน่งของแสงแสดงไว้ตรงกลางของภาพ

รูปที่ 6 “แสงแห่งชีวิตหมายเลข 5” สีอะคริลิกบนผ้าใบ 80 x 90 เซ็นติเมตร

รูปที่ 7 “แสงแห่งชีวิตหมายเลข 6” สีอะคริลิกบนผ้าใบ 80 x 90 เซนติเมตร

บทสรุป

จากผลงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ทั้ง 4 รูป ได้สื่อถึงแนวคิดสำคัญคือ สัจธรรมของชีวิต ทุกสรรพสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป โดยเลือกใช้ภาพทิวทัศน์ต้นไม้ และแสงเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย เนื้อหาของภาพแสดงให้เห็นสภาวะของธรรมชาติในลักษณะแสงส่องย้อน สื่อให้เห็นคุณค่าความงามทางศิลปะ ซึ่งเป็นเครื่องหมายของความงามของรูปร่างรูปทรง สีเส้นแห่งแสงที่ส่องพลังชีวิตให้กับสรรพสิ่งได้เจริญเติบโตไปอีกช่วงเวลา ก่อให้เกิดรูปร่างรูปทรงที่สวยงาม ผูกติดกับวัฏสงสารของชีวิตมนุษย์ มีเกิด แก่ เจ็บ และตาย (สร้าง เสพ เลื่อม) ด้านที่รับแสงมีความสวยงาม ชัดเจน เงาด้านมืดลึกลับ น่ากลัว เป็นสัจธรรมของมนุษย์และช่วงเวลา จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ย่อมพบกับความสุข อุปสรรค ปัญหา เราควรทำความเข้าใจ และเรียนรู้ เพื่ออยู่กับปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน “พลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสมผสานจุดสี” ด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องพลังของแสงในจิตรกรรมภาพทิวทัศน์แบบผสมผสานจุดสี ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความอนุเคราะห์ที่ให้คำปรึกษาแนะนำด้วยความเอาใจใส่จาก รองศาสตราจารย์พีระพงษ์ กุลพิศาล ประธานกรรมการควบคุมปริญญาณิพนธ์ ดร.บรรลือ ขอรวมเดช ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเชษฐ์ พันธุ์เทียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณ พิเชฐพฤต และอาจารย์จตุรพรรณ โตเร็ว กรรมการและเลขานุการ ตลอดจนคณาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นฐานที่ก่อให้เกิดการพัฒนา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์สมชาย วัชรสมบัติ อาจารย์ไมตรี หอมทอง ศิลปินอิสระ และอาจารย์ นิโรจน์ จรุงจิตวิวัฒน์ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูลรวมทั้งให้ความรู้ข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือ ผู้อำนวยความสะดวกครูโรงเรียนบ้านหนองเป็ดน้ำ (ส่วสค์ราชภัฏวิทยา) ขอบคุณเพื่อน ๆ มหาลัยศิลปกรรมรุ่น 1 ถึงรุ่น 6 ทุกท่าน ซึ่งเป็นกำลังใจ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความสะดวกในการประสานงานด้านต่าง ๆ ด้วยมิตรไมตรี

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.อิทธิพัทธ์ ชริมลันเตียะ นางสาวอิสราภาพ ชริมลันเตียะ นายอมตกานต์ ชริมลันเตียะ และเด็กหญิงเก๋กานต์ ชริมลันเตียะ ขอบคุณครอบครัวไชยณรงค์ ครอบครัว เขียนนอกที่เป็นกำลังใจ และเป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้าพัฒนาตนเองเพื่อเป็นต้นแบบให้กับลูก ๆ หลาน ๆ ในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณบูรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุน ด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์จากบทความฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบให้กับองค์กร สถานศึกษาเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้กับองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

- แซ เพ็งยา. (2546). ปรัชญาการณของแสงและเงา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาจิตรกรรม
ภาควิชาจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
- จักรกฤษณ์ การะเกด. (2550). พลังแห่งธรรมชาติของป่า. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขา
จิตรกรรม ภาควิชาจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ชลุค นิมเสมอ. (2554). องค์ประกอบของศิลปะ Composition of Art. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : อมรินทร์
ณัฐ ลำเลิศ. (2555). จิตรกรรมค่าต่างแสงแบบเหนือจริงเนื้อหาวัตถุในพิธีกรรมพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- ศุภพงศ์ ยืนยง. (2550). จิตรกรรมภาพทิวทัศน์ตามแนววิถีเอกซ์เพรสชันนิส. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปมหาบัณฑิต สาขาจิตรกรรม ภาควิชาจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร